

Kako bo videti Slovenija v letu 2050, kako se bomo odzvali na podnebno krizo?

Utopična slika: multimodalen in učinkovit javni prevoz, ki bi povezal mesta in podeželja brez negativnega vpliva na gozdne in ostale površine. Preselitev velikega dela agrikulturnih aktivnosti v urbana središča, kjer živi heterogena družba pluralnosti. Večinski del podeželja je "vrnjen k naravi" zato smo pričali povečani biodiverziteti in okrevanju števila živalskih in rastlinskih vrst. Naši domovi so energetske pasivni oz. Ogljično nevtralni. Odporna infrastruktura dobave pitne vode in decentralizirana dobava električne energije (fuzija + obnovljivi viri). Ljudje delamo manj, živimo bolj sproščeno in v skupnostnem duhu. Naša življenja so termodinamično učinkovita, podkrepljena s krožnim gospodarstvom, odrastajo in v duhu socialne ekologije, kjer je vsak glas slišan in odločitve sprejete s konsenzom vseh deležnikov. Delamo manj in živimo bolje. Znanost in družbene vede so na vrhuncu, ki se preko globalnih skupstev in prenosa znanj koordinirajo lokalno s pogledom na globalno.

Kako pomembne se vam zdijo podnebne spremembe in kako bodo v prihodnosti vplivale na vas?

Izredno pomembne kajti vplivajo na vse sfere družbenega življenja kakor tudi na prehranske dobavne verige, prometno in energetske infrastrukturo.

Kakšno je vaše stališče do usmeritve Slovenije za doseg ogljične nevtralnosti do leta 2050? (npr. podpirate, ne podpirate, delno podpirate? Prosim argumentirajte.)

Podpiram. Razogljičenje je edina rešitev, če želimo zaustaviti totalen ekološki kolaps še v tem stoletju. Morali bi začeti že prej.

Kateri so po vašem mnenju ključni izzivi za doseganje ogljične nevtralnosti v Sloveniji do leta 2050?

Energetika (zaprtje termoelektrarn, vlaganje v fuzijo in obnovljive vire, povečanje energetske učinkovitosti brez povečevanje rabe energije (glej Jevonsov paradoks in Khazoom-Brookesov postulat)), kmetijstvo (prehod k trajnostni prehranski politiki, vlaganje v akvaponiko, hidroponiko, "umetno meso", urbane javne vrtove, rastlinjake na področjih kjer so volkovi in medvedi), transport (učinkovit multimodalni javni prevoz, davek na ogljik za posameznike in podjetja, vlaganje v nova pogonska goriva za tovorna vozila in izboljšanje železnic), stavbe (povečanje energetske učinkovitosti, spodbujati rabo inovativnih nizko-ogljčnih materialov (konoplja, micelij, eko-beton, itd., stanovanjske zadruga, kvalitetna neprofitna stanovanja, obnova dotrajanih stavb).

Pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov so vključeni številni akterji. Kaj je ključna vloga oz. aktivnosti

a) Države?

Vzpostavitev makro smernic in iniciativ

Obdavčitev visoko ogljičnih dejavnosti, obdavčitev plastike za lx uporabo

Vzpostavitev kriterijev, ki bi določali kaj sme in kaj ne sme na trg (na trgu ne bi smelo biti izdelkov, ki se jih ne da ponovno uporabiti, popraviti, reciklirati, kompostirati, nadgraditi, itd.)

Vzpostavitev mehanizmov in platform za menjavo surovin/odpadkov

Stimulacije in investicije v okolju prijazne dejavnosti (podpiranje sektorja reciklaže, ponovne uporabe in popravil ter ustanoviti sklad za zelene inovacije, ki bo financiran iz davka na ogljik)

Koordinacija deležnikov in omogočanje sodelovanja med raznovrstnimi akterji in ekonomskimi sektorji

Davčne olajšave za podjetja, ki vlagajo v raziskave in razvoj v kontekstu krožnega gospodarstva

Priprave na 6-urni delavnik oz 4-dnevni delovni teden

Spodbujanje samooskrbe s pretežno brezmesno prehrano

Občine

Uveljavljanje državnih direktiv na lokalnem nivoju

Zagotavljanje transparentnosti pri deljenju sredstev

Vključitev vseh občin v iniciative kot so: občine brez odpadkov, participatorni proračun, skupno soupravljanje z življenjskimi viri, itd.

Priprava podnebne načrta (proti-poplavni pasovi, permakultura v mestnih in krajinskih parkih, prostori za druženje izven domene potrošništva) prilagojenega na lokalno skupnost in naravane danosti

Zaščititi vsaj 10 % naravnega okolja v vsaki občini

Vsaj 20 % proračuna namenjena za oddelek okolja in prostora

Ohranitev malega gospodarstva in oživitev mestnih jeder

Monitoring lokalnih aktivnosti

Podjetij

Obvezno ločevanje odpadkov in vključitev na platformo za menjavo sekundarnih surovin (vzpostavitev t. i. materialnega potnega lista)

Skupno vlaganje v raziskave in razvoj krožnega gospodarstva

Prilagoditev delovnih procesov na 6-urni ali 4-dnevni delavnik

Subvencije za deljenje ali organizacijo avtobusnega/kombi prevoza na/iz delavnega mesta

Solidarnostni davek za financiranje lokalnih projektov z družbeno ali okoljsko noto

Deljenje primerov dobrih praks (uspešnih in neuspešnih) v kontekstu krožnega gospodarstva

Posameznika

Aktivna udeležba v lokalni skupnosti

Spremembe nakupovalnih in prehranskih navad

Uporabljati javni prevoz bolj pogosto in preiti na obnovljive vire energije

Neformalen nadzor v skupnostih (okrcanje posameznikov, ki smetijo, ne ločujejo itd.)

Tranzicija iz potrošnika izdelkov v uporabnika storitev

Kateri so po vašem mnenju ključni izzivi in ukrepi, ki jih vidite na področju

potrošnih in proizvodnih vzorcev (materiali, ki manj obremenjujejo okolje, večkratna uporaba izdelkov, daljša življenjska doba izdelkov...)?

Ni primerne infrastrukture za zagon "zero waste" koncepta ali krožnega gospodarstva na nivoju potrošnika medtem ko je redna uporaba tovrstnih rešitev zaenkrat za povprečnega posameznika še predraga. Načrtovana zastarelost je zapisana v genski kod multinacionalk hkrati je večina finančnih instrumentov in pričakovanj delničarjev vezana na višanje rasti, ki je trenutno dosegljiva le preko prodaje slabih izdelkov. Preiti moramo iz potrošnika v uporabnika, razni primeri so: knjižnice stvari, izmenjevalnice, deljenje prevoznih sredstev, poslovnih prostorov in produkcijskih sredstev. S tem se optimizira uporaba sredstev in zmanjša poraba energije na splošno.

financiranja prehoda v ogljično nevtralno družbo (npr. financiranja podnebnih ukrepov, davčna politika, subvencije...)?

Procesi kot so: recikliranje, devulkanizacija, razgradnja, kompostiranje, popravila, itd. v trenutnem ekonomskem sistemu niso tako profitabilni kot nenehna proizvodnja novih stvari. Temu primeren je manjko investicij v tehnologije, ki imajo potencial ustvariti pristno krožno gospodarstvo. Potrebno bi bilo razbremeniti sektorje, ki ustvarjajo zemetke krožnega gospodarstva in karseda

visoko obdavčiti industrijo, ki deluje po starem kopitu rasti za voljo rasti in proizvaja izdelke ali ponuja storitve, ki niso v skladu z logiko krožnega gospodarstva. Fiksacijo z BDP-jem in odtekanje denarja v davčne oaze je potrebno nadomestiti z mehanizmi, ki bodo podjetja prisilila v notranje in zunanje investicije v brezogljične poslovne, intelektualne in družbene rešitve.

organizacija izvajanja podnebne politike in ukrepov (tukaj ciljamo na organiziranost od ministrstev, agencij, občin...)?

Ministrstva naj se ne uklonijo pritiskom gospodarske zbornice, ki želi nadaljevati s starimi poslovnimi praksami. Potrebno je medresorsko delovanje, ki ga povezuje skrb za okolje, širjenje dobrih praks in skrb za ljudi. Potrebujemo več direktne demokracije, tako fizične kot prek spletnih platform kot je dotična. Tako se lahko aktivira večji del prebivalstva, ki pomaga odločevalcem izoblikovati rešitve. Izboljšati se mora komunikacija in povečati decentralizacija. Postaviti je potrebno specifične okvirje, ki dopuščajo določene nianse in odstopa glede na lokalne potrebe.

izobraževanja in usposabljanja za prehod v ogljično nevtralno družbo?

V osnovne in srednje šole je potrebno prenesti kurikulum o podnebnih spremembah in ekologiji. Ministrstva morajo razviti infrastrukturo znotraj katere se lahko razvijejo novi poslovni cikli z ekološko in družbeno noto. Aktivirati je potrebno fakultete in omogočiti brezplačna usposabljanja za nova delovna mesta preko praks in teoretičnega dela.

Kateri so po vašem mnenju ključni izzivi in ukrepi na področju podnebnih sprememb, v spodaj navedenih sektorjih? (izberete lahko le področja, ki so vam blizu ali pa celotno vprašanje preskočite)

Gospodarstvo

Potrebno bi bilo prevetrirati intelektualno lastnino saj v mnogih primerih zatira razvoj. Namesto gospodarske rasti naj se meri zadovoljstvo zaposlenih, vpliv na lokalno okolje in na naravno okolje. Povečati odprtost in prestrukturirati industrijo okoli 3-D tiskanja (kjer je le-to možno) in zaježiti surovine, ki bi drugače šle na odpad. Izboljšati materialno intenziteto in razviti finančne instrumente, ki bi bili zmožni podpirati tranzicijo iz

ekonomije za 1x uporabo v ekonomijo ponovne uporabe. Povečati vlogo komunalnih ali zadružnih bank za zagotovitev lokalnega okolja odporne na globalna ekonomska nihanja.

Kmetijstvo

Namesto subvencij je potrebno investirati v infrastrukturo, ki bo kmetom zagotavljala reden pridelek brez strahu neuspeha v kontekstu slabšanja podnebnih razmer. Ustanoviti odbor in prenos dobrih praks regenerativnega kmetijstva. Deljenje kmetijske mehanizacije in povečanje pridelave hrane v urbanih središčih preko investicij v akvaponiko, hidroponiko, vertikalno gojenje in vzgojo umetnega mesa.

Promet

Avtomatizacija in obdavčitev strojev za potrebe pokojnin delavcev. Izboljšati železnice in ustvarjati omrežja za energetske hrambo preko vozil na elektriko. Fleksibilni javni prevozi s stičišči v večjih mestih in pobiranje po potrebi, po razdrobljenih zaselkih značilnih za podeželje. Obdavčitev letalskih letov in subvencije za mednarodne prevoze z vlaki ali avtobusi. Subvencije za nakup manj-ogljicnih tovornih vozil in ohranitev prevozniške dejavnosti preko spodbujanja ustanovitve več-funkcionalnih zadrug in kompenzacije izpustov CO₂ preko vlaganja v lokalne projekte trajnostne in družbene narave (vzpostavitev ogljičnega kreditnega sistema).

Katere so po vašem mnenju dodatne pozitivne in tudi negativne posledice prehoda v ogljično nevtralno družbo?

Pozitivne

Ohranjanje in regeneracija naravnega okolja, zelena delovna mesta, tehnološki razvoj v skladu z okoljskimi omejitvami, deatomizacija posameznika in večanje odpornosti skupnosti preko skupnega poslanstva, demokratizacija produkcijskih sredstev, komunalizacija življenjskih virov

Negativne

Politično težko izvedljivo zaradi velikih sprememb v posameznikovem življenju in ustaljenih poslovnih praksah.

V začetni fazi je za pričakovati padec življenjskega standarda

Propad infrastrukture narejene za potrebe industrijskega kapitalizma

Katere so po vašem mnenju ključne teme oz. usmeritve, ki jih mora strategija naslavljalati? Katere usmeritve mora zajemati strategija? *

Odrast, prepoznati naravno okolje kot osebo, krožno gospodarstvo, ki temelji na lokalno pridobljenih surovinah in podkrepljeno z globalnim sodelovanjem na razvojni ravni, decentralizacija, regenerativna agrikultura (permakultura), učinkovit in dostopen javni prevoz, kvalitetna nizko-energijska stanovanja, zelena delovna mesta, krajši delovnik

Kaj oz. kateri sektor, lahko po vašem mnenju največ prispeva k zmanjševanju emisij toplogrednih plinov in kako?

Kmetijstvo, preko uporabe regenerativnih tehnik zajemanja in vračanja ogljika nazaj v prst in preko polikulturenega ali permakulturenega načela kmetovanja. Prav tako preko deljenja kmetijske mehanizacije in preusmeritve v pretežno rastlinsko prehrano, podkrepljeno z inovativnimi izdelki, ki nadomeščajo meso in praksami gojenja hrane v samih mestih

Gospodarstvo preko zmanjšanja potreb po transportu, uporabe modernih tehnologij 3-D tiska, odprtosti, dostopnosti in sodelovanja konkurence pri razvoju učinkovitih dobavnih verig ter obdelave izdelkov po preteku življenjske dobe. Inovacije na področju proizvodnje, distribucije in lastništva samih podjetij, izdelkov in storitev (commons - skupstva)

Katere ključne ukrepe/usmeritve pričakujete na posameznih področjih/ sektorjih da bomo dosegli ogljično nevtralnost? (prioritete, načela, ...)

Obdavčiti visoko ogljične in visoko energijske dejavnosti, davčno razbremeniti alternative in vlaganje v raziskave in razvoj ali offsetanje v druge dejavnosti

Usmeritev v krožno gospodarstvo in sodelovanje med vsemi deležniki pri razvoju infrastrukture

Odrast in sprememba merjenja blaginje izključno z BDP

Zakonska podlaga, ki bo omogočala izviti se iz sfere ekstraktivnih industrij, množične industrije in množičnega potrošništva ter s tem sovpadajočimi se globalnimi trgovinskimi sporazumi

Kaj razumete pod pravični prehod v ogljično nevtralno družbo?

Tranzicijo, kjer ni več super bogatih kakor tudi ne revnih. Kjer se zmanjšajo razlike med globalnim severom in jugom. Spremembe pri lastništvu zemlje, sredstev, informacij in vzpostavitev skupstev (commons). Večino stroškov tranzicije naj pokrijejo tisti, ki so najbolj odgovorni za onesnaževanje in razkroj ekosistemov ter družbenih vezi. Ustvariti pristno enakost spolov in popolnoma demokratizirati lokalno upravljanje z viri.

Kaj je potrebno za pravičen prehod v ogljično nevtralno družbo?

Redistribucija premoženja na lokalni in globalni ravni. Ukinitvev davčnih oaz, subvencij za fosilna goriva in monokulturno kmetijstvo, financiranje prehoda iz prihodkov podjetij, ki največ onesnažujejo in razlastiti največje onesnaževalce. Ustvariti visoko transparentnost tranzicijskih procesov in zgraditi termodinamično učinkovito družbo, ki ne temeljni na akumulaciji redkih dobrin ampak na dostopnosti dobrin in storitev za vsakega posameznika in skupnost.

14. Kateri so tisti osebni vzorci ravnanja, ki mislite, da jih boste do leta 2050 najbolj spremenili? (oz. spremembe v vsakdanjem življenju). Utemeljite kako.

a) Način transporta. Kako?

Ukinitvev lastništva avtomobila (razen v posebnih primerih) ampak na voljo bo zastonj javni prevoz, najem oz deljenje osebnih vozil in urejene kolesarke poti. Večino hrane in dobrin bo dostavljenih na dom

b) Stanovanje (potrošnja energije). Kako?

Ogrevanje prek električnih peči (pod pogojem da je fuzija široko dostopna), pasivne stavbe iz nizko-ogljčnih materialov, minimiziranje potreb po hlajenju, učinkovita raba vode

c) Prehranske navade. Kako?

Prehod na pretežno rastlinsko hrano lokalnega in sezonskega izvora pridelano na sonaraven način

d) Potrošniške dobrine in storitve (npr. kupovanje novih izdelkov, popravila starih izdelkov, potovanja...) Kako?

Izdelki z garancijo in zavarovanjem za predelavo po koncu življenjske dobe, tranzicija iz lastništva izdelkov k deljenju oz dostopu izdelkov (knjižnice stvari), ogljični proračun za potovanja (max 1 čezoceanski let letno razen v primeru pojava brezogljicne aviacije in ladjevja)

e) Drugo: (navedite)

15. Kaj od potrošnih navad naj naslavlja dolgoročna podnebna strategija?

Prehranske navade, oblačila oz. moda, mobilnost in elektronske naprave

15. Kaj v svojih dosedanjih navadah, ki vplivajo na podnebne spremembe, ste najmanj pripravljeni spremeniti?

Vožnjo z avtomobilom, ker ni primernih alternativ v sferi javnega prevoza

17. Nam želite še kaj sporočiti?

Celoten vprašalnik je hvalevredna poteza. Upam, da ne bo ostalo le pri pozitivni sliki in navidezni participaciji prebivalstva ampak, da bo skupna strategija zares zaživela v pravem pomenu besede.